

STORTINGET

Innst. 201 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:28 S (2017–2018)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm om en nærnaturlov som gir varig vern av bymarker, byfjell og naturen i nærheten av der folk bor

---

Til Stortinget

Bakgrunn

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur i stor og liten skala som gir varig vern av områder som er viktige for friluftsliv og naturopplevelser i nærheten av der folk bor.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Else-May Botten, Espen Barth Eide, Tom Kalsås og Runar Sjøstad, fra Høyre, Tina Bru, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til Dokument 8:28 S (2017–2018).

Komiteen viser til at nærnaturen har stor betydning for folks tilgang til og bruk av naturen i hverdagen. De fleste norske byer og tettsteder har flotte naturområder som brukes av befolkningen til friluftsliv, og som det er viktig å ta vare på.

Komiteen viser til at lett tilgang til fri natur gir mulighet for god helse, økt livskvalitet, store naturopplevelser og mer kunnskap om naturen. Komiteen mener det er av stor betydning at vi tar vare på naturen nær der folk bor og nær barnehager og skoler.

Komiteen viser til at friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet i Norge. 61 pst. av nordmenn oppgir at fysisk aktivitet i naturen og nærmiljøet er den formen for aktivitet de kunne tenke seg å gjøre mer av i fremtiden, jf. Meld. St. 18 (2015–2016). Egenorganisert fysisk aktivitet som friluftsliv når ofte grupper som den organiserte idretten ikke når, og aktiviteten er jevnere fordelt i befolkningen. Deltakelsen i friluftsliv er stor i alle sosiale lag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at man gjennom kommunal arealplanlegging har gode muligheter lokalt for å beskytte nærnaturen. Det er flere kommuner som har innført markagrenser gjennom behandling av kommune- og reguleringsplaner. Spørsmålet om hvorvidt man skulle innføre egen hjemmel for bynasjonalparker, ble vurdert i forbindelse med NOU 2004:28 og i Ot.prp. 52 (2008–2009). Stortinget konkluderte da med at det finnes tilstrekkelige lov-hjemler for å ta vare på bynære naturområder på en god måte.

Flertallet setter det lokale selvstyret høyt og mener kommunene har et ansvar for å forvalte sine natur-

områder. På bakgrunn av dette støtter ikke flertallet forslaget i Dokument 8:28 S (2017–2018).

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre, mener ikke at en statlig overtakelse av arealforvaltningen i de områdene som ville ha blitt berørt av en nærnaturlov, slik det er beskrevet i forslaget, er riktig fremgangsmåte for å oppnå dette. Det er etter dette flertallets syn ikke ønsket politisk utvikling å flytte makt vekk fra lokaldemokratiet til fordel for mer statlig detaljstyring. Dette flertallet viser til at realiteten i representantforslaget er å undergrave lokaldemokratiet og fjerne beslutningsmyndighet vekk fra de som blir berørt av forslaget, og som best kan ivareta helheten av lokale interesser. Areal- og reguleringsmyndighet er et viktig kommunalt virkemiddel for å styre den lokale samfunnsutviklingen i tråd med intensjonen til det lokalt valgte politiske flertall.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener god kunnskap er sentralt for at viktige naturområder for friluftsliv i nærmiljøet skal bli ivaretatt. Disse medlemmer viser til at regjeringen derfor i 2014 satte i gang prosjektet «Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder», der målet er at alle kommuner i landet skal ha kartlagt og verdsatt sine friluftslivsområder innen utløpet av 2018. For at alle kommuner skal rekke å fullføre arbeidet, vil det bli vurdert å utvide prosjektet til ut 2019. Registreringene blir lagt inn i offentlige databaser, og de blir dermed tilgjengelige for alle. Disse medlemmer viser til at gjennom dette prosjektet vil kommunene og alle andre lett få informasjon om hvor friluftslivsområdene i kommunene er, og hvilke kvaliteter de har. Da unngås det at viktige friluftslivsområder bygges ned eller blir forringet på annen måte på grunn av mangel på kunnskap. Dette vil ikke minst være viktig for å ivareta friluftslivsområder i nærmiljøet.

Disse medlemmer viser også til at regjeringen våren 2018 vil fremme en handlingsplan for friluftsliv. Handlingsplanen vil inneholde en rekke tiltak og føringer for å styrke friluftslivsarbeidet. Handlingsplanen vil konkretisere og utfylle mange av tiltakene og føringene i stortingsmeldingen om friluftsliv fra 2016. I tillegg vil handlingsplanen inneholde nye tiltak og føringer for å styrke friluftslivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at presset på nærnaturen i dag er stort. Disse medlemmer viser til at det de siste årene har vært store konflikter knyttet til utbyggingssaker i bymarkene rundt byer som Arendal, Tromsø og Trondheim.

Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å styrke vernet av de viktigste friluftsliv- og naturområdene, både i stor skala som bymarker og byfjell og i liten skala i boområder og i umiddelbar nærhet til skoler og barnehager.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i 2009 vedtok markaloven for Osloområdet. Disse medlemmer mener loven gir en viktig beskyttelse av naturområdene rundt hovedstaden. Loven forebygger konflikter om arealutnyttelse og gir økt forutsigbarhet for både næringsliv, lokalpolitikere, sivilsamfunn og andre aktører. Disse medlemmer viser også til viktigheten av at denne loven inneholder en egen hjemmel for å kunne verne områder med store opplevelsesverdier.

Disse medlemmer mener en nasjonal og lovfestet beskyttelse av nærnaturen ikke skal forbeholdes Oslo-området, men kunne inkludere andre viktige friluftslivsområder nær der folk bor. Disse medlemmer mener dette kan gjøres ved å etablere et lovverk for andre områder etter modell av markaloven, eller det kan gjøres ved at det etableres et nasjonalt rammeverk gjennom en «nærnaturlov».

Disse medlemmer vil påpeke en svakhet ved markaloven, det er at den ikke omfatter skogbruket. Det bør en nærnaturlov eller tilsvarende gjøre.

Disse medlemmer mener en nærnaturlov bør ta utgangspunkt i følgende prinsipper:

- Grensene for bymarkene må være faste, uten adgang til justeringer i de ordinære arealplanene.
- Friluftsliv og naturopplevelse må prioriteres foran annen virksomhet.
- Skogbruk og annen næringsvirksomhet må reguleres i loven.
- Hjemmel for vern av friluftslivsområder må gjøres gjeldende også i de andre bymarkene i tillegg til Oslo-marka.
- Ansvar for forvaltningen av bymarkene må samles i Klima- og miljødepartementet.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen utrede om bymarkene og nærnaturen rundt Norges største byer bør gis nasjonalt vern etter en eventuell nærnaturlov eller etter modell av markaloven, som i dag gir vern til markaområdene rundt Oslo.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur i stor og liten skala som gir varig vern av områder som er viktige for friluftsliv og naturopplevelser i nærheten av der folk bor.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at dagens lovfestede markagrense i Osloregionen

bør utvides i flere konkrete områder som ikke er gitt vern etter markaloven i dag. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør legge frem forslag om å utvide markaloven § 2 første ledd til å omfatte flere nye områder i Osloregionen.

Disse medlemmer vil spesielt trekke frem Follomarka som et område som bør inkluderes gjennom en slik endring. Disse medlemmer viser til at Follomarka utgjør viktige restområder i et sterkt utnyttet landskap og er av meget stor betydning for friluftsliv i hverdagen for Follo's befolkning. Byggepresset sørover, på begge sider av Oslofjorden, er sterkt, og det haster med å sikre gode rekreasjonsområder for en framtidig stor befolkningskonsentrasjon. Nesoddmarka og Mossemarka utgjør også relativt sammenhengende naturområder som ikke har vern etter dagens markalov, men som kan defineres som naturlige forlengelser av Oslomarka og Follomarka. Disse medlemmer mener derfor at Nesoddmarka og Mossemarka bør gis vern etter markaloven sammen med Follomarka.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om en utvidelse av markalovens virkeområde, slik at viktige naturområder i flere kommuner, herunder Follomarka, Nesoddmarka og Mossemarka, kan få en lovfestet markagrense.»

Disse medlemmer mener Finnemarka i Buskerud også er et område som bør ha verneverdige friluftskvaliteter. Området brukes av tusenvis av mennesker hver dag og ligger i en region med økende utbyggingspress og folketall. Området er avgrenset av Tyrifjorden i nord, Lierdalen i øst og bebyggelsen langs Drammenselva i vest og sør. Finnemarka er delt mellom kommunene Modum, Lier, Drammen, Nedre Eiker og Øvre Eiker.

I tillegg mener disse medlemmer skogområdet som kan kalles «Drammens Sørmark» og er avgrenset av Drammenselva i nord, Eikeren i vest og veien over Haneleiva i sør, også kan ha kvaliteter som tilsier at området bør vernes som friluftsområde. Disse medlemmer viser videre til at Røysjømarka, som ligger mellom Drammensfjorden i øst, Sandebukta i sørvest og E18 i nordvest, er et viktig friluftsområde for folk i regionen, noe som tilsier at området bør beskyttes mot inngrep.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Finnemarka, Drammens Sørmark og Røysjømarka gis lovfestet vern etter en eventuell nærnaturlov eller gjennom en egen lov etter modell av markaloven, som i dag gir vern til markaområdene rundt Oslo.»

Disse medlemmer vil også trekke frem Kristiansand-regionen som et område med stort utbyggingspress og økende folketall. Her finnes verdifulle og

sammenhengende friluftsområder, blant annet Baneheia/Bymarka, Odderøya og Vågsbygdskauen i de tre kommunene som snart skal slå seg sammen til Nye Kristiansand.

Disse medlemmer mener det er behov for å gi disse områdene nasjonalt vern på samme nivå som friluftsområdene rundt Oslo og fremmer derfor følgende forslag.

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Vågsbygdskauen, Baneheia og viktige naturområder på Odderøya gis lovfestet vern etter en eventuell nærnaturlov eller gjennom en egen lov etter modell av markaloven, som i dag gir vern til markaområdene rundt Oslo.»

Disse medlemmer viser til at Bodømarka er betegnelsen på naturområdene som finnes nord og nordøst for Bodø by. Området strekker seg fra Rønvikfjellet i vest og til Hopsfjellet i øst. Disse medlemmer vil trekke frem Bodømarka som et område som brukes av mange, og som bør vernes som friluftsområde.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen jobbe for at Bodømarka gis lovfestet vern etter en eventuell nærnaturlov, eller etter modell av markaloven, som i dag gir vern til markaområdene rundt Oslo.»

Disse medlemmer mener videre at de viktigste naturområdene rundt de største byene i Norge er så viktige for så mange at det uansett bør utredes om det vil være hensiktsmessig med en nærnaturlov. De store gevinstene for folkehelse og livskvalitet knyttet til disse områdene, er av et slikt omfang at bevaring av dagens natur og opplevelseskvaliteter er av nasjonal betydning. I tillegg til Oslomarka og markaområdene i Drammensregionen bør en slik utredning for eksempel gjelde Byfjellene i Bergen og Sørmarka i Stavanger og Fredrikstadmarka.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede om bymarkene og nærnaturen rundt Norges største byer bør gis nasjonalt vern etter en eventuell nærnaturlov eller etter modell av markaloven, som i dag gir vern til markaområdene rundt Oslo.»

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur i stor og liten skala som gir varig vern av områder som er viktige for friluftsliv og naturopplevelser i nærheten av der folk bor.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 3*

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om en utvidelse av markalovens virkeområde, slik at viktige naturområder i flere kommuner, herunder Follomarka, Nesoddmarka og Mossemarka, kan få en lovfestet markagrense.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Finnemarka, Drammens Sørmark og Røysjømarka gis lovfestet vern etter en eventuell nærnaturlov eller gjennom en egen lov etter modell av markaloven, som i dag gir vern til markaområdene rundt Oslo.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Vågsbygdskaugen, Baneheia og viktige naturområder på Odderøya gis lovfestet vern etter en eventuell nærnaturlov, eller gjennom en egen lov etter modell av markaloven, som i dag gir vern til markaområdene rundt Oslo.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen jobbe for at Bodømarka gis lovfestet vern etter en eventuell nærnaturlov eller etter modell av markaloven, som i dag gir vern til markaområdene rundt Oslo.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:28 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm om en nærnaturlov som gir varig vern av bymarker, byfjell og naturen i nærheten av der folk bor – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 22. mars 2018

Ketil Kjenseth

leder

Lars Haltbrekken

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Klima- og miljødepartementet v/statsråd Vidar Helgesen til energi- og miljøkomiteen, datert 14. november 2017****Representantforslag 28 S (2017-2018) om en nærnaturlov som gir varig vern av bymarker, byfjell og naturen i nærheten av der folk bor**

Jeg viser til brev fra energi- og miljøkomiteen 24. oktober 2017 vedlagt representantforslag 28 S (2017–2017), forslag om en nærnaturlov som gir varig vern av bymarker, byfjell og naturen i nærheten av der folk bor.

La meg først si at jeg fullt og helt er enig med forslagsstiller Une Aina Bastholm i at den nære naturen er en unik kvalitet Norge har. Enkel tilgang på fri natur gir god helse, mer livskvalitet, store naturopplevelser og økt kunnskap om naturen. Det er viktig. Jeg er også helt enig i at bevaring av nærnatur i hele Norge er av vital betydning for livskvalitet og helse i brede lag av befolkningen og for kommende generasjoner. Dette tror jeg det er bred enighet om i Norge.

Nærnaturen utsettes for stort press. Det er nødvendig å ta vare på de viktigste friluftslivs- og naturområdene, både i stor skala som bymarker og i liten skala i boområder.

Jeg er imidlertid ikke enig med representanten Bastholm i at vi trenger en nærnaturlov for å oppnå dette. Jeg mener vi kan beskytte nærnaturen gjennom bruk av de virkemidlene vi har. Jeg vil minne om at spørsmål om egne regler for vern av natur nær byer og tettsteder har vært vurdert tidligere, blant annet i forbindelse med utarbeidelse av naturmangfoldloven. Både i NOU 2004: 28 og i den etterfølgende proposisjonen (Ot.prp. 52 (2008–2009)), ble behovet for å innføre en egen hjemmel for såkalte bynasjonalparker vurdert. Det ble da konkludert med at vi har tilstrekkelige lovhjemler til å ta vare på de bynære naturområdene på en langsiktig og god måte. Det er jeg enig i. Både plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven og kulturminneloven er etter min vurdering godt egnet til å ta vare på nærnaturen.

Jeg oppfatter at Bastholm særlig er bekymret for at de eksisterende virkemidlene ikke gir god nok permanent beskyttelse av nærnaturen og at interessekonflikter og vekslende politisk flertall i kommunene gjør at grøntområder bokstavelig talt taper terreng, bit for bit. Det er ingen tvil om at kommunestyrene ofte står overfor vanskelige avveininger av ulike hensyn. Det er likevel slik at arealene nærmest kommune- og tettstedsentre er de som er viktigst for den samlede utviklingen av byen og tettstedet. Det er disse arealene det er viktigst for lokaldemokratiet å kunne styre bruken av. Jeg mener derfor at båndlegging av slike arealer for fremtiden gjennom en egen nærnaturlov, vil frata kommunene

myndigheten til å foreta sin egen vurdering av hva disse nærområdene best kan brukes til. Dette er, etter min mening, ikke veien å gå.

Vi har en rekke virkemidler i dag som gir gode muligheter for å ivareta hensynet til både natur og friluftsliv i nærmiljøer. Det viktigste vi kan gjøre er å bevisstgjøre kommunene på verdien av grøntområder nære der folk bor, og gjøre dem i stand til å ta informerte og gode valg i sin kommunale planlegging. Plan- og bygningsloven er et godt verktøy for kommunen. Regjeringen har gjort, og gjør mye som fremover vil gjøre det lettere for kommunene å ta de gode valgene i sin arealplanlegging. En rekke tiltak som vil ha betydning for dette, er bl.a. omtalt i de to forholdsvis nye stortingsmeldingene om naturmangfold og friluftsliv (Meld. St. 14 (2015–16) og Meld. St. 18 (2015–2016)). Spesielt vil jeg nevne det pågående arbeidet med kartlegging av friluftslivsområder i kommunene. Regjeringens mål er at alle landets kommuner skal ha kartlagt og verdsatt sine friluftslivsområder innen utgangen av 2018. Dette vil gi kommunene et godt grunnlag for å vurdere friluftslivsinteresser opp mot andre interesser i sin arealplanlegging. Jeg vil også peke på ordningen med statlig sikring av friluftslivsområder, som friluftslivsmeldingen fremhever som et viktig virkemiddel i det statlige friluftslivsarbeidet. Gjennom ordningen, der staten bidrar økonomisk til kjøp eller avtaler om varig bruk av områder til friluftsliv, har en rekke viktige friluftslivsområder fått varig beskyttelse. Friluftslivsområder i nærmiljøet er prioritert i ordningen. Friluftslivsmeldingen vil følges opp av en handlingsplan for friluftsliv som Regjeringen vil legge frem for Stortinget neste år. Jeg vil også nevne arbeidet med det økologiske grunnkartet, som Regjeringen har startet opp i samsvar med Stortingets behandling av naturmangfoldmeldingen. Grunnkartet vil gi verdifull kunnskap om all natur, også om natur nær der folk bor. Dette vil danne et viktig grunnlag for en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

